

פניני הפרשה

ויצא

עלון מס' 961

961

שנה כ' התשע"ט

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216
כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

כח הרציפות

ויצא יעקב מבאר שבע – כתב רש"י: "יצא ללכת לחרן". וצריך להבין מה בא רש"י ללמדנו, הרי זה מבואר בפסוק? והנה בסוף פרשת תולדות מביא רש"י שבדרכו לחרן נטמן יעקב בישיבת שם ועבר י"ד שנה, ואחר כך הלך לחרן. ויש להבין אם כאשר יצא מבאר שבע התכוון ללכת לישיבת שם ועבר, למה נאמר "וילך חרנה"? אלא, כודאי יעקב אבינו יצא ללכת לחרן, אך הרגיש שחסר הוא הכנה. כאשר אדם יוצא לחוץ לארץ, הוא מכין עצמו עם צידה לדרך, יעקב אבינו שידע שהוא הולך להעמיד את השבטים הקדושים שהם משלימים את הבריאה כולה, ודבר זה צריך להיות דוקא בבית לבן הארמי במקום אנשי רשע, היה צריך לכל זה הכנה מיוחדת של לימוד תורה י"ד שנה ללא הפסקה, כדי שהוא ובניו לא יושפעו מהסביבה, ויוכל לשוב שלם הוא וכל בניו, כמו שאכן היה, שנאמר "ויבוא יעקב שלם".

לימוד מיוחד זה בישיבת שם ועבר, אינו דומה לכל הלימודים שלמד עד עתה כדרך כל הארץ, עם הפסקה של שינה ושאר הצרכים, אלא היה כאן לימוד מיוחד בלי הפסקה, ואפילו בלי לשכב במטה, כדי שיהיה הלימוד בשיא השלימות, בלי קרעים, כי אפילו קרע קטן, הופך את הבגד ללא מושלם. ידע יעקב אבינו לפני שהלך לבית לבן, שלא די בלימוד רגיל אלא צריך לימוד ברצף. ולכן אומרת התורה "וילך חרנה" ומבאר רש"י "יצא ללכת לחרן". דהיינו שבזמן הזה שנטמן בלימוד הרצוף, בזה הוא בעצם הכין עצמו ללכת לחרן, וההכנה התארכה 14 שנה. וכבר המשיל החפץ חיים את הלימוד ברצף, ליהלום שמשקלו כפול מחברו, אבל ערכו לא כפול מחברו אלא פי כמה וכמה. כך ערך לימוד ברצף הוא פי כמה וכמה מלימוד רגיל.

עצה טובה	לא תהו בְּרָאָה שקדים (בגרון)
אם ידיד טוב מכעיס אותך, חשוב שאמנם עכשיו הוא מצער אותך, אך כמה טובות קבלת ממנו... (ע"פ "חובת האדם בעולמו" ח"א).	הם שתי בלוטות בגודל ענב בצבע ורוד הנמצאים משני צדי הגרון. בעבר חשבו אותם לאיברים מיותרים, ולכן היו ממהרים להסירם בניתוח, אפילו בילדים שלא נזקקו להסרתם. היתה זו דוגמה קלאסית להסקת מסקנות שגויות מתוך בורות, שכן התגלה לאחר מכן שתפקיד השקדים ללכוד ולהשמיד חיידקים ונגיפים מזיקים, אך יותר מזאת – לייצר נוגדנים כנגד אותם מזיקים. זוהי למעשה הסיבה לכך שהם נוטים לחלות בדלקת. יתירה מזו, התגלה כי דוקא בילדים רכים חשיבותם של השקדים רבה יותר. אצל עוברים הם אחראים להפרשה ולייצור של נוגדנים, ואצל ילדים הם משמשים כ"מאבטחים" הלוכדים חיידקים מאזור הפה והלוע. אצל מבוגרים מערכת החיסון כבר התחזקה, ולכן אינם נוטים לחלות בדלקת שקדים כילדים. כריתת שקדים מבוצעת כיום רק במקרים קשים שבהם השקדים מתנפחים, נושקים זה לזה, וכך גורמים לאירועי דום נשימה. אך הממצא האחרון הוא המעניין ביותר: "מחקרים רבים קישרו בין ניתוח שקדים לבין השמנת יתר. לדוגמא, אחד מהמחקרים מציג ממצאים לפיהם כריתת שקדים העלתה בכ-61% את הסיכון להשמנת יתר בקרב ילדים שעברו כריתת שקדים ללא כריתת אדנואידים. כשבמקביל לכריתת השקדים בוצעה כריתת אדנואידים עלה הסיכון להשמנת יתר בכ-136%." (הרב דניאל בלס הי"ו).

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"האדם עיקר ישיבתו הוא במקום מחצב הנשמות, ונשלח לעולם הזה לסגל תורה ומצוות ומעשים טובים, כי יפה שעה אחת בתורה ומצוות בעולם הזה מכל חיי העולם הבא. ואחרי עבור קץ ימי שנותיו ישוב למקומו כבתחילה אם צדיק הוא." ("מגיד חדשות", ח"ח דרוש א')

וישק יעקב לרחל וישא את קולו ויבך

פירש רש"י ז"ל: לפי שבא בידיים ריקניות. אמר: אליעזר עבד אבי אבא היו בידו נזמים וצמידים ומגדנות ואני אין בידי כלום. לפי שרדף אליפו בן עשו במצות אביו אחריו להורגו והשיגו, ולפי שגדל אליפו בחיקו של יצחק, משך ידו. אמר לו: מה אעשה לציווי של אבא? אמר לו יעקב: טול מה שבידי והעני חשוב כמת. עכ"ל. וקשה, מה אומר אליפו מה אעשה לציווי של אבא, הרי אין בכך משום כיבוד הורים, ששנינו (קדושין דף כ"ט ע"א): הרי שאמר לו אביו היטמא למתים וכדומה, יכול ישמע לו? תלמוד לומר אני ה', שאתה ואביך חייבים בכבודי. ע"ש. ומן הסתם ידע אליפו הלכה זו שהרי גדל בחיקו של יצחק (כמו שכתב רש"י)? ואפשר לומר בס"ד שהיה ירא אליפו שמא יהרגנו אביו על שלא קיים מצותו. ואם כי בזה גם כן אסור לשמוע בקולו ויהרג ואל יעבור דמאי חזית דדמא דידך סומק טפי מחברך (כדאיתא בסנהדרין דף ע"ד ע"א), מכל מקום ביקש עצה שלא יהרגנו אביו. אי נמי שמא רצה להמשיך ללמוד עם יצחק, ואם לא יקיים מצות אביו הרי שאביו לא יניח לו בעבור זה. ודו"ק. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

מקנאה רק מפסידים

כשמישהו מקנא, חסרה לו איזושהי ידיעה, שאם ידע ויפנים אותה – לא יהיה בלבו מקום לקנאה. ומהי: "לו ידעו ולו יבינו כי אין אדם נוגע במוכן לחברו אפילו כמלא נימא (יומא ל"ח), והכל כאשר לכל מה' הוא כפי עצתו הנפלאה וחכמתו הבלתי נודעת, הנה לא היה להם טעם להצטער בטובת רעיהם כלל".

ולפיכך, הקנאה היא גם סכלות וטפשות: "כי אין המקנא מרויח כלום לעצמו, וגם לא מפסיד למי שהוא מתקנא בו, ואינו אלא מפסיד לעצמו". כשאדם יבין שהקנאה לא רק שאינה מצמיחה תועלת, אלא להיפך היא מזיקה – יראה בקנאה מעשה שטות. לדוגמא: ראובן מתקנא בבית החדש שקנה שמעון. וכי ירויח משהו מקנאתו? הבית החדש ישאר אצל שמעון וראובן ימשיך לחיות בשכירות. לבזבו כוח על קנאה בעוד שאין בה שום תועלת, זוהי סכלות וטפשות.

*

על הגאון רבי ישראל סלנט זצ"ל מסופר כי פעם ראוהו תלמידיו מהלך בחדרו אנה ואנה ומשנן לעצמו שוב ושוב את דברי המשנה באבות: "הקנאה והתאוה והכבוד, מוציאים את האדם מן העולם".

המה ראו כן תמהו ושאלוהו מה ראה לשנן משנה זו בדוקא.

נענה רבי ישראל ואמר: "מחר עלי ללכת לביתו של עשיר גדול ולהתרימו לדבר מצוה. חושש אני שמא כשאראה את ביתו הגדול והמפואר, יכנס בי שמץ קנאה, ואפילו לרגע אחד, והקנאה - חמורה היא עד מאוד שמוציאה את האדם מן העולם".

שאלו לחכם אחד: אם כבר נעשה ליעקב אבינו נס שהאבנים שרבו על מי הוא יניח את ראשו הפכו לאבן אחת, למה שלא יהפכו לו האבנים לכרית? וכי לא מגיע ליעקב שלא טעם טעם שינה ראויה משך ארבע עשרה שנה לישון כראוי?

והשיב: להודיענו בא הדבר, שממריבה וקנאה לא צומחות כריות, רק אבנים...

*

הגמרא במסכת נדרים (ט"ל ע"ב) מביאה שבשעה שעמד קרח על משה, עלו שמש וירח מרקיע לזבול, ואמרו לפניו: רבונו של עולם! אם אתה עושה דין לבן עמרם אנו מאירים, ואם לאו אין אנו מאירין.

וצריך להבין מה נשתנו השמש והירח מכל חלקי הבריאה שדוקא הם יצאו להגנת משה רבנו?

ביאר הגאון רבי יוסף צרפתי זצ"ל בספרו "יד יוסף" כי בזכות מיעוט הירח על שקטרגה נגד השמש, למדו בני אדם לקח שמקנאה לא רק שאין מרויחים אלא גם מפסידים. והנה עתה, כשראו שבא קרח והתקנא בנשיאותו של אליצפן בן עוזיאל, אמרו השמש והירח: אם קרח לא יענש ויפסיד מקנאתו, אז כל הלקח שנלמד מאתנו ילך לאיבוד, ושוב "אין אנו מאירים" את עיני העם.

*

רבנו משה חיים לוצאטו זצ"ל כותב בספרו "מסילת ישרים" (פרק י"א) שהקנאה "אינה אלא חסרון ידיעה וסכלות". הרמח"ל מצביע כאן על שתי תכונות שמהן נובעת מדת הקנאה: א. חסרון ידיעה ב. סכלות.

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

בעפר רגליהם

עלה בזהירות על הספסל, ורצה להושיט ידו לטול את הספר, אך הנה ניגש אליו אחד הגבאים אשר ראהו מרחוק ונזף בו על כי הוא מבזה את השטיחים העשויים לכבוד בית הכנסת.

מיד בא מקצה האולם אחד המקובלים הזקנים, פשט את גלימתו והורה לבחור לעלות עליה כדי להוריד את הספר, כשהוא אומר לאותו גבאי "זכות גדולה היא עבורי שבחור ישיבה ידרוך על בגדיי, שהרי כתוב 'והוי מתאבק בעפר רגליהם'."

סיפר זאת הרב צדקה לגבאים והוסיף בלב חם: "זכות גדולה תהיה לכם שיהיה אבק של תורה בבית הכנסת שלכם."

מיד ניאותו הגבאים בשמחה וקול התורה נשמע.

על הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל מסופר שישב פעם עם גבאי בית כנסת ודיבר על לבם שיחזיקו במקום כולל אברכים, למרות הוצאות המיווג והנקיין שיתווספו.

כעידוד ודרכון סיפר להם רבי יהודה על ישיבת "פורת יוסף" שאחרי מלחמת תש"ח העתיקה את מקומה באופן זמני מהעיר העתיקה לבית כנסת גדול ומרווח של עדת הבוכרים בשם "צופיף". בבית הכנסת ההוא היו כל הספסלים מרופדים בשטיחים יקרים, כיאה לכבוד בית הכנסת. נכנסו שם ללמוד, כאשר בחלק אחד למדו הבחורים ובחלק השני למדו זקני הישיבה המקובלים.

באחד הימים, התעורר לאחד הבחורים תוך כדי לימוד צורך להוריד ספר מאחד המדפים העליונים בספריה.

☺ זה כא חוק! ☺

יהודי הלך בערב פסח אל השוק, וערך קניות רבות: בשר, דגים, פירות ושאר ירקות. הסלים היו כבדים, וקשה היה לו לשאת את כל הכבודה לבדו. תר לו איפוא אחר בעל עגלה, אולם התפוסה היתה מלאה שכן ערב חג היה זה והכל יצאו השוקה. פנה אל תחנת העגלונים, אך גם שם לא מצא עגלון פנוי שיסיענו לביתו.

עמד כך, הסלים סביבו והשמש קופחת על ראשו, כל גופו מזיע והוא סר וזועף. והנה חלף לידו אחד ממכריו. הבחין בלאותו והתעניין. הסיה לו האיש את צרתו, והוסיף כי אינו תולה תקוות רבות בהמתנתו לבעל עגלה, שכן בימים אלו רבים הקופצים על בעלי העגלות מיד כשהם שבים מהכא להתם, וכיצד יגיע אל ביתו עם סליו הכבדים. "לחנם תעמוד כאן", פנה רעהו אליו, "הפתרון קל ופשוט", הרגיעו, "הלא יידיך פלוני שאתה משתבח בידידות ביניכם גר קרוב לכאן?"

"ומה תועיל לי קרבת חברי?", תמה בעל החבילות. "לא שמעת כי לא מכבר הוא רכש עגלה וגם חמור חזק וטוב?" התפלא בעל העצה "אם רק ישמע על צערך, ודאי שישתדל לעזור לך כמיטב יכולתו ויובילך עד לביתך. מהר סור אל ביתו ואשמור אני על סליך עד שתשוב!"

שמח האיש והתעודד, ומיד נחפו אל בית ידידו. אחר ברכות השלום, הזמין הידיד את האיש להיכנס אל ביתו לטעום תקרובת קלה ולשוחח, אולם הוא השיבו כי זה מספר שעות הינו עומד בשוק, וכל סליו עדיין מונחים שם כי אינו מוצא עגלה לקחת את משאו.

בטוח היה בלבו כי אך ישמע חברו את צרתו, יציע תכף את עגלתו ויסיעהו בשמחה אל ביתו. ומה התאכזב כאשר הלה הציע לו הצעות שונות ומשונות: "אולי במקום פלוני או במקום אלמוני תשיג עגלה". כשראה כי האיש אינו מבין ברמזים, הוכרח לשאול בצורה ישירה: "אמר לי מיודענו פלוני כי ברשותך עגלה הדורה וחמור חזק..."

"לא היו דברים מעולם!", שלל מיד הידיד תוך שהוא מתפלא, "וכי יעלה בדעתך שיהיה לי חמור ואשב לעיך לך עצות ולא אקח אותך על גבוי?"

עוד הוא מדבר והנה נשמע קול נעירת החמור עולה מן החצר...

"הלא שמעתי בעת חמור נוער?...!" הישיר מבט חודר אל החבר.

"ידידו", שחק החבר, "וכי מאמין אתה לחמור ואינך מאמין לחברך הנאמן?...!"

☺ חוק חוק כא... ☺

פעמים רבות נוטה האדם להתכחש לאמת ולברוח ממנה. לכן התוכחה החזקה והמשפיעה ביותר אינה באה בצורה ישירה, כי אם באופן אשר בו החוטא בעצמו חורץ את דינו, כאשר מציבים אותו אל מול האמת של עצמו. כאשר המציאות טופחת על פניו של החוטא – אין צורך להכביר במילים. כל מלה – מיותרת, ורק תגרע מעצמתה של התוכחה. (ע"פ מרן הראשון לציון הגאון רבי שלמה משה עמאר שליט"א בספרו "ברכת אליהו").

אוד המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאוזו שליט"א

שאלה: מצוי שמסדר החופה מפסיק בין ברכות האירוסין לנתינת הטבעת בשאלות כגון "האם קנית בכסף את הטבעת", "האם היא שוה פרומה" וכדומה. האם לכתחילה לא עדיף להצמיד ככל שאפשר את נתינת הטבעת לברכת האירוסין, כדי לחוש לדעת הרמב"ם שברכות האירוסין הן ברכות המצוות? ומה היה מנהג ג'רבא בזה?

תשובה: אין בזה הפסק, דהוי כגביל לתורי. כמדומה בג'רבא לא שאלו.

שאלה: זוג שבאו בקשרי השידוכין, ולאחר קביעת החתונה, אבי הכלה הודיע כי הוא מתנה את קיום החתונה בכך שלא יהיה בחופה מנהג שבירת הכוס. יורנו מורנו מה לעשות (יש לציין כי הזוג בגילאים מאוחרים, והכלה יתומה מאם)?

תשובה: אפשר לקיים חופה ללא שבירת הכוס. אבל ניתן להסביר לו ששבירת הכוס גם כן למזל טוב נגד עין הרע ושלא יקטרג השמן. ואם לא ישמע – לא צריך.

שאלה: האם בקריאת שמע יש לכוון כרש"י: ה' שהוא אלוקינו [עתה, לעתיד לבוא יהיה] ה' אחד, או כרשב"ם: ה' הוא אלוקינו ה' הוא אחד?

תשובה: העיקר כפירוש רשב"ם: ה' הוא אלוקינו, ה' הוא אחד. כך נראה מהטעמים, וכ"כ הבן איש חי [ש"א פרשת וארא אות ז'].

שאלה: האם הכוונה בפסוק ראשון של קריאת שמע צריכה להיות יחד עם האמירה דוקא, או אפילו בשהייה תוך כדי דיבור?

תשובה: תוך כדי דיבור לאמירה. [וע"ע מה שכתבתי בזה בירחון "אור תורה" (כסליו התשמ"ז) סימן כ' אות א].

שאלה: ב"אחד" שבקריאת שמע, האם צריך לכוון בכל אות בנפרד או שאחרי שיסיים לומר מלת "אחד" יכוון על כל אות? תשובה: כשמסיים.

שאלה: היכן בקריאת שמע מכוונים את הפירוש: יחיד ומיוחד שולט בשבעה רקיעים ובארץ ומושל בארבעה רוחות העולם? תשובה: באריכות ה"דלת".

שאלה: מה משך הזמן הראוי לקריאת שמע, בלי שיהיה מצד אחד טורח ציבור ומצד שני חסרון בדקדוק ובכוונה? תשובה: 2-3 דקות, כדי שיספיק לקרותה בטעמיה.

חידת השבוע

את מי בינו בגמרא "דרשניות"?

הפתרון: "בנות עלפחד דרשניות הן – שהיו אומרות אילו היה [לו] בן לא דברנו" (בבא בתרא קי"ט ע"ב).

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ רבי יצחק בן רחל זצ"ל
להצלחת משפחת בניטה ה"ו